

महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी लि.
कोकण परिमंडळ कार्यालय
ग्राहक तक्रार निवारण मंच रत्नागिरी

ग्राहक तक्रार क्र. ६९/२०११

दि.१२.०१.२०११

श्री.बळवंत वामन केळकर.
मु.नांदीवडे, पो.जयगड,
ता.जि.रत्नागिरी.

तक्रारदार ग्राहक

विरुध्द

कार्यकारी अभियंता 'महावितरण'
स व सु विभाग रत्नागिरी .

विरुध्द पक्षकार

फोरम उपस्थिती

- १) श्री. डी. एस्. जामखेडकर, अध्यक्ष
- २) श्री. व्ही.बी.जगताप , कार्यकारी अभियंता
- ३) श्री.एन्.ए.कुलकर्णी , सदस्य

ग्राहकाच्या वतीने

श्री. बळवंत वामन केळकर.

विरुध्द पक्षकाराच्या वतीने

- १) श्री.एस्.पी.देशपांडे, उपकार्यकारी अभियंता
रत्नागिरी डिव्हिजन.
- २) श्री.आर.व्ही.पोतदार, सहाय्यक अभियंता ,
जाकादेवी उपविभाग

महाराष्ट्र राज्य वीज नियामक आयोग ग्राहक तक्रार निवारण मंच व लोकपाल(ओम्बुडस्मन) विनिमय २००३ मधील ८(२) चे तरतुदीनुसार :

ग्राहक श्री.बळवंत वामन केळकर, मु.पो.नांदीवडे, पो.जयगड,सद्या रहिवासी २७३३ 'अ', 'ओंकार', जोशी पाळंद, रत्नागिरी, यांची त्यांच्या मालकीचा गट क्रमांक - ७८, भुमापन क्र - १४ मधून विनापरवाना DP उभारल्याबद्दलची तक्रार विहित नमुन्यात दाखल झाली असून, तक्रारीच्या अनुषंगाने आवश्यक तो तपशिल जोडण्यात आलेला आहे. तक्रार दाखल होताच मंचाकडील पत्र क्र.८१५, दि.१३.०१.२०११ च्या पत्रानुसार, कार्यकारी अभियंता,विभागीय कार्यालय रत्नागिरी, यांच्याकडून स्पष्टीकरण मागण्यात आले. विभागीय कार्यालय,रत्नागिरी यांनी आवश्यक त्या तपशिलासह आपले स्पष्टीकरण दि.०४.०२.२०११ रोजी दाखल केले. तक्रार प्रकरणाची सुनावणी दि.२३.०२.२०११ रोजी घेण्यात आली असता ग्राहकाच्या वतीने स्वतः ग्राहक आणि महावितरणच्यावतीने उपकार्यकारी अभियंता श्री.एस्.पी.देशपांडे, विभागीय कार्यालय आणि श्री.आर.व्ही.पोतदार, जाकादेवी उपविभाग उपस्थित राहून युक्तीवाद करण्यात आला. तक्रारीच्या स्वरूपावरून संबंधित DP चे स्थलांतर करण्याबाबत नकाशा व अन्य तपशिल दाखल करण्यास १ मार्च पर्यंत मुदत देण्यात आली असता कोणताही तपशिल किंवा अन्य पर्याय दाखल करण्यात आलेले नाहीत.

ग्राहकाच्या तक्रारीचे स्वरूप असे की ग्राहकाच्या मालकीची जयगड येथे भु - मापन क्र.७८/१४/१ ही जागा असून सदरहू जागेमधूनच १९९५ साली DP बसवल्याचे समजताच दि.२४.०५.१९९५ रोजी हरकत दाखल केली असून पुढील काळात DP काढण्याविषयी वारंवार पाठपुरावाही केलेला आहे. तथापी १९९५ पासून आजतगायत कोणतीही कार्यवाही किंवा उत्तर महावितरणकडून प्राप्त न झाल्याने आणि गेलेल्या कालावधीचा विचार करता मंचाकडे तक्रार दाखल केली असून विनापरवाना बसवलेले DP काढण्याचा आदेश देण्यात यावा आणि तक्रारीची दखल न घेतल्यामुळे तसेच विहित कालावधीत कोणतीही कार्यवाही न झाल्याने, झालेल्या विलंबाबद्दल नुकसान भरपाई देण्यात यावी अशीही मागणी करण्यात आलेली आहे.

तक्रार प्रकरणाची सुनावणी दि.२३.०२.२०११ रोजी घेण्यात आली असता तक्रारीच्या अनुषंगाने ग्राहकाने आपल्या युक्तीवादात नमुद केले DP बसवण्याचे काम चालू असतानाच हरकत दाखल केलेली आहे आणि त्यानंतर संबंधित कार्यालयाकडे वेळोवेळी पाठपुरावाही केला आहे. विनापरवाना DP बसवली असल्याने ती त्वरीत हलवण्यात यावी आणि योग्य ती भरपाई देण्यात यावी. महावितरणने आपल्या युक्तीवादात नमुद केले की जमीन पूर्णता पडिक असून त्याठिकाणी कोणाचेही वास्तव्य नाही. बसवण्यात आलेली DP ही नांदीवडे - जयगड रोडला आहे आणि रस्ते व अन्य भौगोलिक स्थितीचा विचार करता ती स्थलांतर करणे अशक्य आहे. तथापी ग्राहकाने प्रस्तावानुसार कोटेशन भरण्याची तयारी दाखवल्यास स्थलांतर करण्याबाबत विचार होवू शकेल. महावितरणने असेही नमुद केले की एस्टीमेट साधारणपणे एक लाख पर्यंत येवू शकते. DP रस्त्यांच्या कडेला उभी असल्याने त्यापासून ग्राहकाला कोणताही त्रास नाही. तथापी अन्य पर्याय उपलब्ध झाल्यास आणि ग्राहक खर्चाकरता तयार असल्यास यावर विचार करता येईल अन्यथा नाही. विद्युत कायदा १९५६ नुसार अश्या परवानगीची गरज नाही. ग्राहकाचा पाठपुरावा विचारात घेता DP चा कोणताही त्रास किंवा त्यामुळे कोणतेही नुकसान ग्राहकाचे झालेले दिसून येत नाही. त्यामुळे मंचाने वस्तुस्थितीची पाहणी करून अर्ज निकाली काढण्यात यावा.

सदरहू तक्रार प्रकरणातील दाखल करण्यात आलेला तपशिल, उभय बाजूंनी करण्यात आलेला युक्तीवाद व अन्य बाबी विचारात घेता, ग्राहकाच्या जागेत १९९५ सालीच विनापरवाना DP उभारली गेलेली आहे. DP उभारली जाताच ग्राहकाने आपली हरकत कार्यालयाकडे दाखल केली असून नंतर त्याचा पाठपुरावा सुद्धा केलेला आहे. ग्राहकाकडील हरकतीची सर्व पत्रे रेकॉर्डवर असून महावितरणने मात्र त्याची दखल २०१० साली घेतलेली आहे. सहाय्यक अभियंता, जाकादेवी यांच्याकडून DP स्थलांतर करायची झाल्यास खर्च करण्याची तयारी, ग्राहकाने

संमतीपत्र आणि पर्यायी जागा उपलब्ध करून देण्याविषयी कळवण्यात आले असून ग्राहकाने त्यास दि.२८.१०.२०१० च्या पत्रानुसार उत्तर दिले असून अंदाजपत्रका नुसार खर्च करण्यास असमर्थता व्यक्त केली आहे. कार्यकारी अभियंता, अंतर्गत ग्राहक तक्रार निवारण कक्ष यांच्याकडील दि.२९.१०.२०१० च्या पत्रानुसार पुन्हा एकदा महावितरणचे तेच म्हणणे कळविण्यात आले असून स्थलांतराची जबाबदारी ग्राहकावरच टाकण्यात आली आहे. जाकादेवी कार्यालयाने ग्राहकाने मंचाकडे तक्रार दाखल केल्यानंतरच पत्र व्यवहारास सुरुवात केली असून, त्यातील पत्रव्यवहाराचा पहिलाच भाग दि.२१.०१.२०११ रोजी केलेला असून, जमिन पडीक तसेच DP रस्त्यालगत आणि DP उभा करताना अर्जदाराची तक्रार नसल्याचे नमुद केले आहे. DP उभारण्यात आल्याची तारीख कुठेही नमुद नाही. तथापी जाकादेवी कार्यालयाने DP उभी केल्यानंतर दि.२४.०५.१९९५ चा तक्रार अर्ज दि.२६.०५.१९९५ रोजी कनिष्ठ अभियंता, खंडाळा यांना प्राप्त करण्यात आल्याचे मान्य करण्यात आले आहे. महावितरणच्या म्हणण्यानुसार DP चे ठिकाण नाल्याच्या आतून असल्याने ग्राहकाचे कोणतेही आर्थिक नुकसान झालेले नाही.

प्रत्यक्ष जागेवरील नकाशा व अन्य तपशिल उभय बाजूकडून न प्राप्त झाल्याने, ग्राहकाकडून मिळालेल्या माहितीनुसार प्रत्यक्ष जागेवर म्हणजेच गट न.७८, भुमापन उपविभाग-१४, नांदीवडे, मु.पो.जयगड, ता.जि.रत्नागिरी या ठिकाणी मंचाने भेट देवून प्रत्यक्ष वस्तुस्थितीची पाहणी केली. महावितरणकडून त्यांच्या प्रतिनिधीनी DP उभारणी आणि त्यावरून घेण्यात आलेला HT/LT लाईनबाबत आवश्यक ती माहिती पुरवली. संबंधित प्लॉट, त्याला लागून असणारा रस्ता आणि सभोवतालची परिस्थिती विचारात घेता DP व संबंधित HT व LT लाईन स्थलांतरित करण्याला पर्याय असल्याचे दिसून आले आणि तांत्रिक बाब विचारात घेता महावितरणच्या प्रतिनिधींना आवश्यक तो तपशिल दाखल करण्यासाठी सांगण्यात आले. मंचाच्या पाहणीनुसार पर्यायी ठिकाण तसेच स्थलांतर तांत्रिक दृष्ट्या योग्य ठरणारे आहे कि ज्यामुळे ग्राहकाच्या तक्रारीचे निवारण होण्यास मदत होवू शकेल. प्रत्यक्ष प्लॉटवरील वस्तुस्थितीच्या आधारे महावितरणला हे स्थलांतर करणे शक्य आहे.

सदरहु ग्राहकाची तक्रार दि.१२.०१.२०११ रोजी दाखल झाली असून आयोगाच्या नियमावलीनुसार १२.०३.२०११ म्हणजेच ६० दिवसांमध्ये निर्णय देणे बंधनकारक आहे. तथापी प्रकरणातील गुंतागुंत, उभय बाजूंनी तपशील दाखल करण्यास झालेला विलंब आणि अंतिम कागदपत्रे ३० मार्च रोजी दाखल झाली असल्याने मंचास विहित कालावधीत निर्णय देता येणे शक्य झालेले नाही.

वरील सर्व वस्तुस्थितीचा विचार करता एक गोष्ट निश्चितच आहे की, महावितरणने तक्रारदाराचे जागेत जी डी.पी उभारली आहे व तारांचे जाळे निर्माण केले आहे त्यासाठी तक्रारदाराची अगर जमिनमालकाची कोणतीही परवानगी घेतली नाही व कायद्याचे परिभाषेत अतिक्रमण केले आहे. ही वस्तुस्थिती असतांनाही १९९५ पासून २०१० पर्यंत तक्रारीची साधी दखलही त्यांनी घेतली नाही. महावितरणचे नशिब नक्कीच चांगले म्हणावे लागेल की, तक्रारदाराने त्यांचे विरुद्ध फौजदारी कारवाई न करता सामंजस्याचा मार्ग स्विकारून वेळोवेळी विनंतीपत्रे महावितरणकडे पाठविली व न्यायाची अपेक्षा केली.

महावितरणकडून न्याय मिळत नाही असे जाणवताच तक्रारदाराने I.G.R.C. कडे तक्रार अर्ज दाखल केला. I.G.R.C. ने केलेल्या आदेशावरून असे जाणवते की महावितरणने केलेले खुलासा I.G.R.C. ने प्रामाणिकपणे तक्रारदारापर्यंत पोहोचविला. I.G.R.C. ने कायद्यातील तरतुदी, पर्यायी व्यवस्था, ग्राहकांचे होणारे नुकसान याचा विचार करावा हे कायद्याला अपेक्षित आहे.

I.G.R.C. ने कोणताही आदेश २ महीन्याच्या कालावधीत न केल्यामुळे तक्रारदाराने या मंचाकडे विहित नमुन्यात तक्रार दाखल केली आहे असे कागदपत्रावरून दिसते. कागदपत्राची छाननी केली असता असे दिसते की डी.पी. बसविण्याचे काम प्रगतीपथावर असतांना तक्रारदाराच्या आईने (अन्नपूर्णा वामन केळकर) यांनी

२४.०५.१९९५ रोजी तक्रार अर्ज दाखल करुन डी.पी. हटविण्याची मागणी केली व परवानगी न घेता डी.पी. कशी काय बसविता याचा जाबही विचारला. त्याला कोणत्याही प्रकारचा प्रतिसाद महावितरणने दिला नाही. त्यानंतर १७.०५.१९९९, २१.०२.२००४ व ०२.०७.२०१० रोजी स्मरणपत्रे पाठवूनही महावितरणने त्याची साधी दखलही घेतली नाही हे निश्चितच खेदजनक आहे. मात्र तक्रारदार I.G.R.C. कडे न्याय मागणेसाठी गेल्यानंतर त्याला २२.१०.२०१० रोजी पत्राने कळविण्यात आले व D.P. Shifting चा खर्च भरणेविषयी व पर्यायी जागा उपलब्ध करुन देण्याविषयी सांगण्यात आले. आजही मंचासमोर माहविरतणने हेच नमुद केले आहे याचे खरोखर आश्चर्य वाटते.

इलेक्ट्रीसीटी ॲक्ट २००३ व Regulation ५.५ MERC (Elect.Supply Code & Other Conditions of Supply) Regulation २००५ त्याच्या अनुषंगाने केलेल्या तरतुदींचा विचार केला तर असे दिसते की महावितरणने कोणत्याही लाइनस् टाकतांना किंवा DP वगैरे बसवितांना संबंधीत जमिन मालकांची परवानगी घेणे आवश्यक आहे. तशी परवानगी नाकारली गेल्यास मा. जिल्हाधिकारी यांचेकडे अर्ज करुन सदरहू जागा अधिगृहीत करावी असा अर्ज देणे आवश्यक आहे. मा.जिल्हाधिका-यांनी सदरील जागा अधिगृहीत करुन त्याची नुकसानभरपाई ठरविणे व ती नुकसान भरपाईची रक्कम महावितरणने जमीन मालकास दिल्यानंतर जिल्हाधिका-यांन मार्फत जागेचा ताबा घेणे व नंतर काम करणे अपेक्षित आहे. परंतू महावितरणच्या कार्यपध्दतीवरुन असे दिसते की यापैकी कोणतीही गोष्ट महावितरण करीत नाही व सरधोपटपणे DP बसविणे, लाइनस् टाकणे ही कामे केली जातात. हे महावितरणला निश्चितच भुषणावह नाही.

मंचासमोरील या केसमध्येही अशाच त-हेने काम सरधोपटपणे झाले आहे असे स्पष्टपणे जाणवते त्यामुळे तक्रारदारासच वेठीस धरण्याचा जो प्रयत्न महावितरण करीत आहे तो कायद्याला निश्चितच अपेक्षित नाही.

मंचाच्या सदस्यांना जागा प्रत्यक्ष पहाणे आवश्यक वाटल्यामुळे ती दि.१७.०३.२०११ रोजी महावितरणच्या अधिका-यांचे उपस्थितीत पहाणेत आली व मंचाचे असे निश्चित मत झाले आहे की इतर कोणत्याही जमिन मालकाच्या परवानगीची आवश्यकता नाही व DP तसेच L.T लाइनस् व H.T. लाइनस् ह्या सोईस्करपणे हलविता येऊ शकतात. तक्रारदाराची जमिन मुख्य रस्त्यापासून ब-याच अंतरावर आहे व मधल्या मोकळ्या जागेत DP बसविता येऊ शकते. व २/३ पोलस टाकून service lines सुध्दा जागेवरुन हलवता येऊ शकतात. शेजारील जमिन शासकीय आहे असे दिसते याचाही विचार व्हावा. सबब त्याप्रमाणे कार्यवाही महावितरणने करावी असा आदेश देणे अनिवार्य आहे व तसा आदेश हा मंच देत आहे. DP बसवितांना व लाइनस् टाकतांना बेकायदेशीर मार्गाचा अवलंब महावितरणने केला असल्यामुळे DP व लाइनस् हलविणेसाठी येणारा खर्चही महावितरणने स्वतःच करणे कायद्याला व नैसर्गिक न्यायाला अनुसरुन होईल असे मंचास वाटते.

सबब मंच खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे.

आदेश

१. ग्राहकाची तक्रार मान्य करण्यात आली असून, ग्राहकाच्या मागणीनुसार भूमापन क्र.७८/१४/१, मौजे.जयगड,या ग्राहकाच्या मालकीच्या जागेत बसवण्यात आलेला ट्रान्सफॉर्मर DP त्यावरील H.T./L.T. वाहीन्यासह महावितरणने स्वखर्चातून स्थलांतर करण्यात यावा. स्थलांतर व अनुषंगिक बाबींची पूर्तता हा आदेश मिळाल्यापासून ९० दिवसात करण्यात यावी.

२. ग्राहकाची तक्रार / हरकत १९९५ सालापासून प्रलंबित असल्याने ग्राहकाला खर्च आणि अनुषंगिक बाबीबाबत रु.१०००/- (रु.एक हजार मात्र) हा आदेश मिळाल्यापासून ३० दिवसात देण्यात यावेत.
३. वरील आदेश मिळाल्यापासून कार्यवाहीचा पुर्तता अहवाल ४ महिन्यांच्या आत मंचाकडे दाखल करण्यात यावा.
४. या आदेशाविरुद्ध ग्राहकांस अपील करावयाचे असल्यास खालील पत्त्यावर हा आदेश मिळाल्यापासून ६० दिवसात अपील दाखल करता येईल.

पत्ता :-

सचिव,
लोकपाल महाराष्ट्र राज्य विद्युत नियामक आयोग
६०६/६०८, केशवा बिल्डींग,
बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, मुंबई ४०००५१.
फोन नं. ०२२ / २६५२९६५

श्री. डी. एस्. जामखेडकर
अध्यक्ष
ग्रातनिमं, कोकण परिमंडल

श्री.एन्.ए.कुलकर्णी
सदस्य
ग्रातनिमं, कोकण परिमंडल

दिनांक :- ०८.०४.२०११

ठिकाण :- रत्नागिरी.

मी व.बा.जगताप, कार्यकारी अभियंता व सचिव या नात्याने नमुद करतो की, तक्रारप्रकरण क्र.६९/२०११ बाबतीत मंचाच्या वरील आदेशाशी मी सहमत नाही. वीज विधेयक कायदा २००३ मधील कलम ६७,६८,६९ मधील तरतुदीनुसार वीज वहन आणि वितरण व्यवस्थेकरता आवश्यक त्या पायाभूत सुविधा, संच उभे करणे आणि वीज वितरणाच्या अनुषंगाने अन्य तांत्रिक बाबीची उभारणी महावितरण आपल्या अखत्यारित स्वतंत्रपणे करू शकते. सदरहु तक्रार प्रकरणात १९९५ साली महावितरणने आपल्या अधिकारात D.P. उभारणी केलेली आहे. हरकत प्राप्त

होताच सदरहु जागा वापरल्या बद्दल भाडेपट्टी करार किंवा वापरात असलेल्या जागेबाबतची भरपाई महावितरणने दिलेली नाही याचा अर्थ महावितरणची कृती म्हणजे जागेवरील अतिक्रमण असा होवू शकत नाही असे माझे स्पष्ट मत असून पर्याय उपलब्ध झाल्याखेरीज उभारण्यात आलेली D.P. आणि वीज वितरण प्रणालीतील वहन व्यवस्था स्थलांतरीत करण्यात येवू नये. महावितरण सदरहु प्रस्ताव आवश्यक त्या मंजुरीकरिता पाठवू शकते आणि सदरहु जागेबाबत भाडेपट्टी किंवा भरपाई देवून मुळ वितरण व्यवस्थेला धक्का न लावता ग्राहकाच्या तक्रारीचे निवारण करणे शक्य आहे. महसूल खात्या अंतर्गत जिल्हाधिकारी कार्यालय आणि वीज विधेयक अंतर्गत आयोगाकडे परवानगी मागता येते आणि महावितरणच्या प्रशासनाने या तरतुदीनुसारच प्रस्ताव दाखल करावा.

सचित तथा कार्यकारी अभियंता
ग्राहक तक्रार निवारण मंच
कोकण परिमंडल, रत्नागिरी.

दिनांक :- ०८.०४.२०११
ठिकाण :- रत्नागिरी.